

Stockholms Fria tidning

26 april 2005

Text och foto: Anna Larson

Hon vågar tala om kvinnors rättigheter

P Redan som 14-åring sattes Mahabad Qaradaghi i irakiskt fängelse på grund av sina dikter. Som kvinna, kurd och aktiv kritiker av regimen tvingades hon sedan som 27-åring att fly irakiska Kurdistan. I Sverige har hon fortsatt sitt arbete för mänskliga rättigheter och kvinnorättsfrågor, bland annat i den internationella organisationen Kurdish women's project. Men i sommar flyttar hon tillbaka till Kurdistan för att arbeta som rådgivare åt **Nechirvan Barzani**, premiärminister i Kurdistan Regional Government, KRG.

Mahabad Qaradaghi är stressad. Hon har ringar under ögonen och stänger av mobiltelefonen, som hela tiden ringer. Över konferensen med Kurdish Womens Project, som ska hållas till helgen, verkar hon rätt nervös. Men när hon berättar om sitt nya jobb sprider sig ett leende över det annars allvarliga ansiktet.

– Den nya premiärministern läste mina böcker om kvinnofrågan. Jag ska försöka överföra erfarenheter kring jämställdhetsarbete i Sverige till Kurdistan, säger hon.

Mahabad är journalist, författare och har under hela sitt liv skrivit om förtrycket mot det kurdiska folket och kvinnans utsatthet. Den kurdiska politiken är fortfarande starkt kvinnoförtryckande, menar Mahabad. Sedan det nya styret infördes 1991 har mycket hänt, men många patriarkala lagar grundade på religion gäller fortfarande. Kvinnor betraktas fortfarande som halvmänniskor. Till exempel räknas två kvinnor som en man i vittnesmål i domstolarna.

I **KRG:s** plan för jämställdhet, som presenterades i år på internationella kvinnodagen, kräver Mahabad Qaradaghi bland annat samma förutsättningar för kvinnor som för män, samma rättigheter och skyldigheter enligt lagen, och främjande av positiv särbehandling av kvinnor. Hon föreslår också att man inför dagisverksamhet och nio års obligatorisk grundskola i Kurdistan.

Kommer arbetet att löna sig? **Mahabad** tror på sig själv och på KRG. Den nya premiärministern **Nechirvan Barzani** är en ung man med moderna åsikter, och med det nya styret i ryggen har man stor chans att stifta nya lagar som kan gynna Kurdistans kvinnor, tror hon.

– Det ska bli spännande. Vi ska helt och hållet ändra metod inom till exempel utbildningssystemet. Som det ser ut nu har vi skolböcker med patriarkala idéer. Jag har jobbat

för mänskliga rättigheter hela mitt liv, nu har jag chansen att verkligen påverka regeringen, säger hon och ansiktet spricker åter upp i det där blyga men stolta leendet.

Mahabad har en imponerande meritlista. På kurdiska har hon utgivit 23 böcker, givetvis studier i samhälls- och kvinnofrågor men också flera romaner och diktsamlingar. På svenska bibliotek finns de flesta av hennes böcker ännu bara på kurdiska, undantaget diktsamlingen Snöfåglar, som finns översatt till svenska. Just nu arbetar Mahabad med sin självbiografi Ett år i helvetet, som kommer ut i år. I den berättar hon om sina erfarenheter som fjortonårig poet och fånge i irakiskt fängelse.

– Jag började skriva dikter som tolvåring. Jag skrev om det kurdiska folkets frigörelse från det irakiska förtrycket. För det fängslades jag och satt ett år i fängelse.

Mahabad tystnar och tittar bort. I fängelset hotades man att klippa av hennes tunga om hon avslöjade vad hon varit med om. Ändå har hon vägrat att vara tyst. Hon kommer från en politiskt aktiv familj där man alltid har sagt vad man tycker.

– Jag blev fängslad som 14-åring. Jag vill inte att andra ska behöva uppleva detsamma. Kvinnor är förtryckta i Mellanöstern, säger hon och kritiserar svenska organisationer och den svenska regeringen för deras tystnad:

– Sverige kan hjälpa Kurdistans regering – vi behöver hjälp att påverka och påskynda jämställdhetsarbetet.

Mahabad reser sig och slår på telefonen igen. Den börjar genast pipa.

Den senaste veckan har hon arbetat mellan 18 och 20 timmar varje dygn. Till den internationella konferensen i helgen kommer flera kurdiska kvinnorrättskämpar. Ämnet för konferensen är kvinnors situation i södra Kurdistan och etableringen av ett civilt samhälle. Förhoppningsvis kommer också premiärminister Barzani att närvara, men än är inget säkert.

Efter konferensen ska hon bara sova, och arbeta på sin biografi. I juni bär det av, med man och barn, hem till Kurdistan igen.

Framtiden är kanske inte helt klar, men Mahabad är positiv. En sak är i alla fall säker. Hon kommer aldrig tystna.

Anna Larson

”Kvinnor räknas som halva”

STOCKHOLM CITY TIDNINGEN

Tisdag 12 april 2005

Info:

MAHABAD QARADAGI

Ålder: 39 år.

Familj: man och dotter.

Bostad: Tyresö.

Bakgrund: Född i irakiska Kurdistan, började skriva dikter vid 12-års ålder. Publicerade första samlingen

när hon var 14 år och blev då fängslad av den irakiska regimen. Satt ett år i fängelse.

Har nyligen skrivit en självbiografi om det året.

Kom till Sverige 1993. Har jobbat som journalist och programledare för kurdiska medier. Har gett ut 23

böcker – poesi, noveller och romaner. Har grundat fl era kvinnoorganisationer.

Aktuell: Som blivande rådgivare till premiärministern i Kurdistans regionala regering.

Mahabad Qaradagi, 39 år, blivande rådgivare i kvinnofrågor till premiärministern för den regionala regeringen i Kurdistan.

Hur är situationen för kvinnor i Kurdistan i dag?

– Sedan 14 år tillbaka har vi haft självstyre och det är stor skillnad om man jämför med situationen för kvinnor i Irak. Det finns kvinnor som studerar och arbetar, men de har inga rättigheter. I domstolen räknas ett vittnesmål av en man lika tungt som ett vittnesmål från två kvinnor. Kvinnan räknas alltså som en halv människa. Fast några lagar har moderniserats.

År 2002 ändrades till exempel lagen för en man som mördar en kvinna i hederns namn. Nu räknas det som ett vanligt mord.

Hur vill du förbättra situationen för kvinnorna i Kurdistan?

– Jag ser jämställdhetsfrågan främst som en demokratifråga. Det blir inte demokrati utan kvinnors deltagande i beslutande organ och i samhället i övrigt. Jag vill fortsätta att förändra lagarna så att de utgår från de mänskliga rättigheterna. Vi måste också ändra utbildningssystemet.

– I dag kan böckerna till och med vid universitetet vara från 1970 och förmedla väldigt omoderna och förlegade sätt att se på samhället. Jag vill införa en rikstäckande plan mot analfabetism med nio års obligatorisk grundskola. Vi behöver också öka medvetenhet bland allmänheten om att de traditionella värderingar är orsak till diskriminering.

Vad innebär ditt nya arbete?

– Att man inför en rådgivare i kvinnofrågor till premiärministern är en positiv händelse i sig. Den posten har aldrig funnits i mellanöstern förut. Premiärministern är själv ung och reformist och vi har redan utformat en jämställdhetspolitik som vi gick ut med den 8 mars. I den irakiska lagen fastslås att var fjärde kvinna i parlamentet ska vara kvinna, men vi ska sträva mot varannan.

Så nu flyttar du till Kurdistan?

– Ja, i juni flyttar hela familjen för då börjar mitt arbete. Det är svårt för jag älskar Sverige, men jag får komma hit på besök.

Vilken roll har den regionala regeringen i Kurdistan egentligen?

– Den har funnits i 14 år och under den tiden har vi stiftat våra egna lagar. I Iraks konstitution är Kurdistan Iraks konstitution är Kurdistan del i en federation. Iraks president är ju också kurd. Det är en symbolisk post, men det är viktigt ändå för demokratiseringen i Kurdistan kan påverka Irak och grannländerna runt om.

Varför fick just du rollen som rådgivare?

– Jag har länge varit kvinnoaktivist och skrivit artiklar och böcker. Premiärministern har läst vad jag skrivit och han tror att jag verkligen kan påverka samhället.